

SUBLIMAADI E. HÄRMATISE ESINEMINE TELLISTEST LAOTUD MÜÜRITISTES.

Härmatis e. sublimaati on visuaalne probleem, mis esineb tellistest laotud müüritiste puhul. Sublimaati põhjustab kas mördi või tellise koostis. Kui telliskivi põletamine on teostatud puudulikult, võib härmatise põhjus olla ka ainult tellistes.

Härmatise esinemise risk on alati olemas betoonis ja mördis, sest et see on üks tsemendipõhiste toodete põhilisi omadusi. Sublimaati on kahte põhitüüpi:

- 1) lubjakivi sublimaati
- 2) leelissublimaati

Lubjakivihärmatis tekib siis, kui koos veega uhitakse mördi pinnale tsemendireaktsiooni puhul tekkinud kaltsiumhüdroksiid, mis välisõhus sisalduva süsinikdioksiidi mõjul karboniseerub ja moodustab raskesti eemaldatava valge kihi. Härmatise kogus on sõltuv mördi tihedusest, olukorrast: haihtuva vee kogusest ja mördis kasutatavast tsemendist.

Lubjasublimaati ei ole mördile ja konstruktsioonile tugevuse seisukohalt kahjulik, see on ainult visuaalne probleem. Ainuke viis härmatise eemaldamiseks on nõrga happega pesu, kuid probleem võib korduda, sest mört on hõre ja vesi pääseb mördi sisse uuesti ning leotab kaltsiumhüdroksiidi välja.

Teine põhihärmatise tüüp on aluseline sublimaati, mis on vesilahus ja mida on lihtsam eemaldada. Aluseline härmatis võib tekkida kahel põhjusel:

- a) kasutatavas tsemendis on palju lahustunud leeliseid.
- b) kasutatud mördi lisaainetes on lahustunud leeliseid

Tekkimisprotsess on lubjahärmatisega sarnane. Vesi juhib soolad pinnale ja viimased karboniseeruvad, mis näivadki härmatisena. Need soolad ei ole samuti mördile kahjulikud, see on vaid visuaalne probleem. Selliste soolade eemaldamine on lihtsam nende suure veesisalduse tõttu. Survepesu aitab tihti, kuid seda peab sageli kordama.

Külmalisandid on tihti leelissoolade vesilahused, mis muudavad vee jäätumistemperatuuri nii, et mört ei jäätuks.

LISANDUB mördi sublimaadirisk. Hoonete fassaadide ladumisel tuleks ehitajal sellega arvestada ja teavitada sublimaadiriskist tööde tellijat.

Mört püsib eriti hõredana nii kaua, kuni mört on miinuskraadidel. Alles selged plusskraadid muudavad mördi tihedamaks ja tugevaks.

Külmaga laotud müüritised on eriti nõrgad ja väga tundlikud vee kulgemisele ning sellest tulenevalt ka soolade liikumisele pinnale. Sublimaadirisk suureneb alati külmaga ladumisel ja võib olla kaua nähtav.

Soolade eemaldamine.

Uutelt tellisefassaadidelt kaovad soolad tuule, päikese ja vihma koosmõjul tavaliselt iseenesest. Aknalaudade, räästaste ja muude eenduvate osade alla võivad soolalaigud jääda aga paariks aastaks. Soolade kiiremaks eemaldamiseks võib nad seinalt kuiva harjaga maha pühkida või eemaldada vähese vee ja harjaga. Puhastamisega ei tuleks kiirustada, seintel tuleks lasta kuivada ja sooladel maksimaalselt pinnale väljuda. Kui puhta veega laigud ei eemaldu, siis on tegu lubja- või mördiplekkidega. Kui need kaapimisega ei eemaldu, aitab soolhappepesu (lahjendus 1:10). Sein tuleb põhjalikult märjaks teha ja pärast pesu puhta veega põhjalikult üle uhtuda, sest jääkhape kahjustab vuuke.